

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та
архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ»
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»
Викладач	Олена КОЛОМІЄЦЬ, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(095) 377-65-70
E-mail:	kolomietselena1964@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета викладання дисципліни

Метою викладання дисципліни є поглиблення знань з історії України; вивчення студентами досвіду історичного минулого українського народу й проблем, пов'язаних з довгим шляхом української нації до здобуття суверенної

держави; осмислення закономірностей культурно-історичного розвитку в контексті глобальних перетворень. Досягнення навчально-пізнавальної мети здійснюється з позицій історизму, об'єктивно, на основі здобутків сучасної історичної науки.

Предметом вивчення даного курсу є основні етапи становлення та закономірності розвитку державності на українських землях

Завдання вивчення дисципліни:

- формування компетентностей, важливих для особистісного розвитку майбутніх фахівців та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці;
- теоретична підготовка здобувачів, спрямована на отримання базових знань щодо основних етапів розвитку Української державності, головних подій і процесів, пов'язаних з прагненням українців здобути державний суверенітет; осмислення унікального історичного досвіду боротьби українського народу за свою державність; формування уявлень про вітчизняну історію як частину всесвітнього історичного процесу.
- формування необхідних практичних вмінь і навичок майбутнього фахівця, професійної готовності до вирішення конкретних евристичних завдань пошукової діяльності у сфері історії та археології, розробки та реалізації власних науково-дослідницьких проектів.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основні етапи розвитку Української державності;
- проблеми етногенезу української нації;
- сутність суспільно-політичних, економічних та культурних процесів розвитку української нації;
- діяльність історичних осіб, визначних діячів різних часів;
- тенденції сучасного політичного й соціокультурного розвитку Української держави.

вміти:

- користуватися категоріальним апаратом історичної науки;
- аналізувати історичні процеси, події, факти, тлумачити їх;
- осмислювати значення основних етапів в розвитку Української державності;
- застосовувати знання з історії Української державності для формування загальної картини світу;
- осмислювати закономірності сучасного соціокультурного розвитку в контексті глобальних перетворень.

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;

- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Українська державність від протодержавних форм до кінця XVIII ст.

Тема 1. Вступ до курсу «Історія Української державності».

Предмет і завдання курсу. Основні джерела та історіографія.

Становлення українського етносу.

Початки державності на Українських землях.

Тема 2. Формування державності на українських землях. Києво-Руська держава.

Племенні союзи східних слов'ян. Розквіт України-Русі. Розпад України-Русі, його причини. Історичне значення Київської держави.

Тема 3. Галицько-Волинська держава

Передумови становлення Галицько-Волинського князівства. Королівство Данила Галицького. Причини занепаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.

Тема 4. Українська державність в литовсько-польський період

Перехід українських земель під владу литовських князів. Литовсько-Руська держава в кінці XIV – середині XVI ст. Загарбання шляхетською Польщею українських земель. Суспільно-політичне становище України в другій половині XVI – першій половині XVII ст. Виникнення Запорозької Січі. Перетворення козацтва на провідну верству українського суспільства. Визвольний рух проти шляхетської Польщі наприкінці XVI – у 30-ті роки XVII ст. Боротьба українського народу проти турецько-татарської агресії.

Тема 5. Національно-визвольна війна 1648-1676 рр. Утворення козацько-гетьманської держави.

Причини, характер і хід національно-визвольної війни українського народу. Відродження Б. Хмельницьким української державності. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана. Воєнні дії у 1650-1653 рр. Білоцерківський і жванецький

договори.Переяславська рада та «Березневі статті», їх характер і наслідки. Історичне значення Хмельниччини.

Тема 6. Українська державність в другій половині XVII – XVIII ст.

Боротьба козацьких угруповань за владу і руйнація української козацької державності після смерті Б. Хмельницького. Обмеження автономії України в складі Московської держави. Політичний устрій Гетьманщини. Гетьманування І. Мазепи та нове відродження українських земель на зламі XVII - XVIII ст. Конституція П. Орлика. Наступ російського царизму на автономні права Гетьманщини і Слобожанщини. Знищення Запорозької Січі. Гайдамацькі рухи на Правобережній Україні. Коліївщина.

Змістовий модуль 2. Українська державність у Нову і Новітню добу української історії

Тема 7. Розвиток національно-державницької думки в період перебування України під владою російської та австрійської (австро-угорської) імперій

Суспільно-політичні рухи та національна думка в Україні в першій половині XIX ст. Західноукраїнські землі під владою Австрійської монархії в першій половині XIX ст. Активізація національно-визвольного руху в Україні у другій половині XIX ст. Обґрунтування ідеї самостійності України. Суспільно-політичний розвиток західноукраїнських земель і нове піднесення визвольних змагань галицьких українців.

Тема 8. Україна на початку XX ст. Політичне становлення Української державності у складі Російської імперії. Українське громадсько-політичне життя в роки першої російської революції та в період реакції. Українські землі під владою Австро-Угорщини в 1900-1914 рр. Україна в роки Першої світової війни.

Тема 9. Відновлення української державності в роки Української національно-демократичної революції 1917-1921 рр.

Утворення УНР та її боротьба проти російсько-більшовицької агресії. Українська держава за гетьманування П. Скоропадського. Проголошення Західноукраїнської народної республіки. Проголошення соборності української державності. Боротьба УНР за незалежність.

Тема 10. Україна в умовах більшовицького тоталітарного режиму

Утвердження більшовицької влади на східноукраїнських землях на початку 1920-х років. Радянська Україна в умовах більшовицької тоталітарної системи. Масові репресії. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав. Діяльність національних сил у боротьбі за суверенітет України. Карпатська Україна та її історичне значення.

Тема 11. Україна в роки Другої світової війни

Початок Другої світової війни. Об'єднання українських земель. Радянсько-німецька війна та окупація України. Акт відновлення Української державності. Рух опору українського народу. Внесок українців в Перемогу над нацизмом.

Тема 12. Повоєнна Україна.

Національно-визвольний рух в роки повоєнного сталінського режиму. Лібералізація суспільного життя в період «відлиги». Зародження й розвиток українського руху опору комуністичній тоталітарній системі. Шістдесятники. Дисиденство. Національно-визвольний рух на рубежі 1980-90-х рр. Декларація про державний суверенітет України та її значення.

Тема 13. Незалежна Українська держава та її розбудова на сучасному етапі.

Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання. Державотворчі процеси. Конституція України – основний закон держави. Діяльність Української держави на світовій арені. Соціокультурний розвиток України. Російсько-українська війна: захист суверенітету і територіальної цілісності Української держави.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендовані джерела інформації:

Джерела

1. Березневі статті Б. Хмельницького. *Пам'ятки України*. 1991. №2.
2. Винниченко В. Відродження нації. Ч. 1-3. К., 1990.
3. Голод 1921 – 1923 рр. на Україні: зб. док. і матеріалів. К., 1993.
4. Декларація про державний суверенітет України. К., 1991.
6. Історія України: документи, матеріали / уклад. В. Ю. Король. К., 2001.
7. Конституція України. К., 1996.
8. Сергійчук В. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали / В. Сергійчук. К., 1996.

Базова література

9. Бойко О. Д. Історія України: навч. посібник / О. Д. Бойко. 7-е видання, стереотипне. К.: Академвидав, 2018, 720 с.
10. Борисова О., Климов А. Історія української державності: підручник у 2-х томах / О. Борисова, А. Климов. К.: Кондор, 2018.

11. Горелов М. Є. Державність і цивілізація в історії України / М. Є. Горелов, О.П. Моця, О. О. Рафальський; НАН України, Ін-т політики та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. кураса, Ін-т археології. К.: ЕКО-ПРОДАКШН, 2009. 879 с.
12. Дециньський С. та ін. Історія України та її державності. Курс лекцій. Навч. посіб. Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2009. 476 с.
13. Зінкевич Р. Д., Ратушна О. М. Нагірняк Н. Я. Історія державності та культури України: посібник для заочників / Р. Д. Зінкевич, О. М. Ратушна, Н. Я. Нагірняк. Львів: Львівська політехніка, 2020.
14. Комаринська З. М. Історія України: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2011. 451 с.
15. Костомаров М. І. Історичні постаті / пер. з рос. І. С. Голуб. Д.: Січ, 2008. 735 с.
16. Кульчицький С. В., Мисик Ю. А., Власов В. С. Історія України / С. В. Кульчицький, Ю. А. Мисик, В. С. Власов. Київ: Літера, 2011. 526 с.
17. Лазарович М. Історія та культура України: підручник / М. Лазарович. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 731 с.
18. Литвин В. М. Історія України / В. М. Литвин, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко. К.: Знання-Прес, 2002.
- 19.15. Пасічник М. С. Історія України: Державницькі процеси, розвиток культури, політичні перспективи: навчальний посібник / М. С. Пасічник. 2-ге вид., стереотип. К.: Знання, 2006. 735 с.
20. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К. Парламентське видавництво, 2011. 433 с.
21. Світлична В. В. Історія України: навч. посібн. / В. В. Світлична. 6-те вид., випр. і доп. К. Каравела, 2012. 384 с.
22. Смолій В. А. Українська революція XVII ст. (1648-1676) / В. А. Смолій, В. С. Степанцов. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 447 с.
23. Танцюра В. І. Історія України: навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. 2-ге вид., доп. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 536 с.
24. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. / Я. Й. Грицак. – К.: Генеза, 1996.
25. Мицик Ю. А., Бажан О. Г., Власов В. С. Історія України / Ю. А. Мицик, О. Г. Бажан, В. С. Власов. – К., 2005.

Додаткова література

- 26..Аніщук Н. В. Історія і перспективи української державності: навч. метод посіб / Н. В. Аніщук. Одеса: Юридична література, 2021.

- 27..Антонович В. Коротка історія козаччини / В. Антонович. К.: Україна, 1991.
28. Гетьмани України: історичні портрети. К., 1991.
29. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. / І. Нагаєвський. К., 1994.
- 30.Пиріг Р. Я. Українська гетьманська держава 1918 р.: історичні нариси / Р. Я. Пиріг, Нац.акад. наук України, Ін-т історії України. К.: Ін-т іст. НАН України, 2011.336 с.
31. Політична історія України / за ред. В. І. Танцюри. К., 2001.
- Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності: курс лекцій: навч. посіб. / В. П. Шевчук, М. Г. Тараненко. К., 1999.
32. Шкільник М. Україна в боротьбі за державність в 1917-1921 рр.: спомини, роздуми / М. Шкільник. К.: Кліо, 2016. 511 с.
33. Шудря М. Лицарі булави: розповіді про українських гетьманів / М. Шудря. К.: Велес, 2015. 235 с.

Інформаційні ресурси

1. Книги з історії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mirkning.com/history/>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи. Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.